

LIETUVOS KREDITO UNIJŲ NARIŲ ASOCIACIJA,

Birželio 23-osios 15, 03206 Vilnius. Telefonas: +370 37 752 762 Faksas: +370 37 752 782, el. paštas:
info@kku.lt

Lietuvos Respublikos Finansų ministerijai

Lukiškių g. 2, 01512, Vilnius

Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijai

Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius

Lietuvos bankui

Totorių g. 4, LT-01121 Vilnius

DĖL KREDITO UNIJŲ ĮSTATYMO IR JŲ LYDINČIŲ ĮSTATYMŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO PROJEKTŲ

Gerbiamieji,

Lietuvos kredito unijų narių asociacija (toliau tekste LKUNA), išnagrinėjusi Finansų ministerijos parengtą Lietuvos respublikos kredito unijų 2, 4, 5, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 18, 22, 23, 24, 26, 28, 30, 32, 36, 38, 39, 42, 45, 47, 52, 53, 61, 62, 64, 65, 74 straipsnių pakeitimo ir papildymo, 8 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 25¹, 39¹, 45¹, 48¹, 64¹, 65¹ straipsniais įstatymo projektus ir jį lydinčius projektus:

- Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 2, 6, 12, 121, 20, 21 ir 25 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – IĮIDĮ projektas),
- Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 145 ir 267¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CPK projektas),
- Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 71 ir 881 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – ABTĮ projektas),
- Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 85 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – BĮ projektas),
- Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – BFRĮ projektas),

teikia savo pastabas ir pasiūlymus:

Keičiamas/pildomas straipsnis	Siūlomos pataisos esmė	LKUNA pozicija/ Argumentai/pasiūlymai
Kapitalo stiprinimas		
38 str., 5 str.13p.	Tam, kad būtų įsteigta unija, būtinas minimalus kapitalas – 500 tūkst. ir ne mažiau, kaip 150 narių	<p>Nepritariame</p> <p>Įsigaliojus tokiai nuostatai iš esmės taptų neįmanomas naujų unijų įsteigimas. Palyginus su dabartiniu reguliavimu reikalavimai steigėjų skaičiui didėja 3 kartus, o minimaliam pajiniam kapitalui net 33 kartus. Pvz. tam, kad įsteigti uniją vietoje šiuo metu būtinų 50 steigėjų reiktų suburti 150 ir kiekvienas iš jų turėtų prisidėti daugiau, kaip trimis tūkstančiais litų (šiuo metu 300 lt.). Toks reguliavimas apsunkintų unijų steigimą vidutinės ir mažesnes pajamas gaunantiems žmonėms, bendruomenėms. Unijos būtų prieinamos tik turtingiems žmonėms. Daugelyje Europos šalių reikalavimas minimaliam pajiniam kapitalui, pajiniam įnašui yra gerokai mažesni (pvz. Lenkija).</p> <p>Siūlome nekeisti galiojančių įstatymo nuostatų.</p>
42 str.	Siūloma nustatyti, kad Nepaskirstyti nuostoliai, viršijantys 1/2 kredito unijos pajinio kapitalo privalo būti padengti; kredito unijos nariai papildomus įnašus privalo įmokėti ne į kredito unijos privalomąjį rezervą ar rezervinį kapitalą, o į atsargos kapitalą.	<p>Siūlome taisyti</p> <p>Finansinių įstaigų pelningumą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu lemia ekonomikos ciklai arba objektyvios priežastys, pvz ekonomikos krizės ir pan. Numačius pareigą pajininkams padengti nuostolius, pajininkai būtų skatinami pasitraukti iš veiklos, o tai lemtų dar didesnius nuostolius ir likvidumo bei kapitalo problemas. Unijos būtų priverstos bankrotuoti, sumažėtų veiklos stabilumas ir patikimumas. Kita vertus sutinkame, kad pajininkai turi siekti pelningos unijos veiklos ir prisiimti riziką. Atsižvelgdami į tai, siūlome numatyti galimybes padengti nuostolio, viršijančio ½ pajinio kapitalo dalį per 24 mėnesius.</p>
18 str.	Siūloma išskirti pagrindinio ir papildomo pajaus sąvokas; Nustatyti, kad pajinis įnašas už pagrindinį pajų gali būti grąžinamas tik finansiniams metams pasibaigus ir priėmus nutarimą dėl pelno paskirstymo ir nuostolių atlyginimo tvarkos, siūloma nustatyti, kad iškilus grėsmei, jog atsiskaičius su asmeniu nebus vykdomi kredito unijos riziką ribojantys normatyvai, pajinių įnašų grąžinimas sustabdomas kol bus užtikrinta saugi ir patikima kredito unijos veikla.	<p>Pritariame</p>

39 ¹ str.	Siūloma nustatyti paprastųjų ir privilegijuotųjų pajų suteikiamas teises.	Pritariame
45 ¹ str.	Siūloma kapitalą formuoti siejant jį su indėlių portfelio.	<p>Siūlome taisyti</p> <p>Siūlomas reguliavimas sukurtų diskriminacines sąlygas unijų indėlininkams palyginti su bankų indėlininkais. Pajiniai įnašai, kurie būtų siejami su indėlių dydžiu, nebūtų neužtikrintų kapitalo tvarumo palyginti su tuo, ką užtikrina kapitalas formuojamas nuo paskolų ar pelno. Būtų pažeistas lygiateisiškumo principas, nes pritarus siūlomam reguliavimui pasunkėtų unijų galimybes pritraukti indėlius, dėl to sutriktų likvidumas, sumažėtų konkurencija.</p> <p>Siūlome (1 alternatyva) įstatyme įtvirtinti galimybę unijoms formuoti kapitalą ne tik nuo indėlių, bet ir nuo paskolų portfelio-leidžiant tokiu būdu unijoms pasirinkti pačioms kapitalo formavimo šaltinius.</p> <p>(2 alternatyva) Privalomas pajus nuo indėlių portfelio formuojamas tik esant tam tikriems rizikos veiksniams (pvz.: perdėm aukštas unijos siūlomų palūkanų už indėlius lygis, indėlio terminas, indėlio dydis).</p>
Rizikų valdymas		
32 str.	Papildyti reikalavimu, kad stambios kredito unijos, t. y., kai kredito unijos turtas pasiekia 50 mln. litų, privalo turėti bent vieną rizikų vertinimo specialistą, kuris teiktų išvadas paskolų komitetui ir valdybai dėl rizikingų sandorių.	<p>Pritariame su sąlyga</p> <p>Atsižvelgtina į tai, kad absoliuti dauguma unijų į asocijuotas struktūras, Centrinę kredito uniją, kur rizika valdoma centralizuotai. Aktyvi ir efektyvi priežiūros institucijų veikla leidžia taip pat efektyviai valdyti rizikas. Rizikų vertinimo specialistas reikštų dideles išlaidas kredito unijai, o tai nedidelėms kredito unijoms reikštų papildomą išlaidų našta, mažintų veiklos efektyvumą.</p> <p>Siūlome įstatymą papildyti reikalavimu, kad rizikų valdymo specialistas būtinas, kai kredito unijos turtas pasiekia 75 mln. lt.</p>
45 str. 1 d.	Nustatyti, kad kredito unijos investicijos į nekilnojamąjį turtą negali viršyti 70 procentų (vietoj 100 procentų) kredito unijos perskaiciuoto kapitalo. Tačiau siūloma šio apribojimo netaikyti tuo atveju, jei nekilnojamasis turtas buvo perimtas iš skolininkų ir turimas nuosavybės teise ne ilgiau kaip 3 metus.	<p>Pritariame su sąlyga</p> <p>Siūlome nustatyti 7 metų terminą kuomet netaikomas apribojimas investicijoms į nekilnojamąjį turtą. Siūlome, kad ši nuostata nebūtų taikoma nekilnojamam turtui, kuris buvo įsigytas iki šios pataisos įsigaliojimo.</p>
4 str. 7 d.	Siekama nustatyti, kad kredito unijų investavimo į vertybinius popierius tvarką nustato priežiūros institucija.	<p>Nepritariame</p> <p>Manome, kad tokia nuostata sukuria pareigą Priežiūros institucijai sukurti investavimo tvarkas. Tai reikštų tiesioginę priežiūros proporcingumo principo</p>

		pažeidimą, priežiūros institucijos intervenciją į kasdienę, tiesioginę unijų veiklą. Tai taip pat reikštų, kad Priežiūros institucija prisiima jai nebūdingas funkcijas priimti investavimo sprendimus ir su tuo susijusias rizikas. Tokia nuostata pažeistų ūkinės veiklos laisvės principą ir būtų diskriminacinė ribotų konkurenciją. Esamas reguliavimas (pvz priežiūros institucijos teisė teikti rekomendacijas) pakankamas, kad būtų suvaldytos rizikos, susijusios su investavimu.
47 str. 6 d.	Siūloma papildyti nuostata, kad skolinimas ilgiau negu 5 metams gali būti užtikrinamas ne tik hipoteka, bet ir kitomis patikimomis užtikrinimo priemonėmis: indėlio, laikomo kredito unijoje įkeitimu; valstybių centrinių bankų ir vyriausybių vertybinių popierių įkeitimu priežiūros institucijos nustatyta tvarka; valstybės garantuojamos garantijų institucijos garantija.	Pritariame Siūlome papildyti 5 punktų, numatant užtikrinimo priemonę – Europos sąjungos šalių ir Europos ekonominės erdvės šalių finansinių institucijų suteiktomis garantijomis.
Kredito unijų valdymo stiprinimas		
30 str.	Siūloma nustatyti, kad priežiūros institucija nustato kredito unijos vadovų kvalifikacijos ir patirties egzaminavimo tvarką;	Pritariame su sąlygomis Sutikdami, kad būtų stiprinama unijų vadovų kvalifikacija, manome, kad siūloma formuluotė (priešingai, nei teigiama aiškinamajame rašte) pati savaiame neužtikrina aukštos kredito unijų vadovų kvalifikacijos. Šiai nuostatai, kaip ji formuluojama šiuo projekte, negalima pritarti, nes nebūtų užtikrintas proceso skaidrumo, objektyvumo principai, siūlomas reguliavimas yra priešingas jau suformuotai Konstitucinio teismo doktrinai, prieštarauja teisinio reguliavimo praktikai ir tradicijai kitose licencijuojamose srityse. Siūlomos nuostatos sukuria sąlygas jas interpretuoti, sukuria teisinį neapibrėžtumą. Pvz. pagal šią formuluotę priežiūros institucija galės VIENAŠALIŠKAI nuspręsti, kada daromas vadovo vertinimas, tokios formuluotės neriboja vertinimų skaičiaus, trukmės, būdo (pvz vadovas galės būti vertinamas kiekvieną dieną). Priežiūros institucija vienašališkai galės spręsti kokie patirties ir kvalifikacijos reikalavimai keliami vadovui, vienašališkai galės parengti programas, suformuoti vertinimo komisijas, skirti jų narius, nustatyti jų kompetenciją, galės juos keisti. Neaiškios vertinimo pasekmės-sprendimų rūšys ir pagrindai. Lieka neaišku, kokios būtinosios komisijos veiklos procedūros, vertinimo subjekto garantijos ir teisės,

		<p>kaip sudaromos programos, kas jas sudaro. Neaiški sprendimų apskundimo, sprendimo įsigaliojimo tvarka. Pvz. priežiūros institucija galės vertinimo pagrindu nušalinti vadovą, o sprendžiant iš siūlomų Kredito unijų įstatymo pataisų – šis negalės prašyti net teismo panaikinti Lietuvos banko sprendimus!</p> <p>Šiuo atveju būtina atkreipti dėmesį, kaip šie klausimai (licencijavimo, egzaminavimo, atestacijos) sureguliuoti kituose įstatymuose, reguliuojančiuose advokatūros, notariato, teismų, valstybės tarnybos, prokuratūros, antstolių, farmacijos, atliekų tvarkymo ir kitose srityse.</p> <p>Išnagrinėjus šiuos teisės aktus akivaizdu, kad licencijos/leidimų suteikimo, panaikinimo, tvarka, egzaminavimo/vertinimo pagrindai (baigtinis sąrašas), egzaminavimo ir vertinimo komisijų formavimo tvarka ir kadencijos, vertinamų subjektų (jų asocijuotų atstovų) dalyvavimas komisijų veikloje, keliami reikalavimai kvalifikacijai ir kvalifikacijos kėlimo tvarka, vertinimo ir egzaminavimo periodiškumas, neigiamo vertinimo įgyvendinimas (pasitaikymo terminai arba apskundimo tvarka) nustatomi įstatyme. Įgyvendinančiai institucijai (šiuo atveju – Priežiūros institucijai ar Vyriausybei/jos įgaliotai institucijai pavedama nustatyti tik procedūras).</p> <p>Pvz., įtvirtinant įstatymo nuostatas dėl kredito unijos administracijos vadovų kvalifikacinio egzamino nustatyti, jog jis būtų privalomas tik vieną kartą asmenį pripažįstant kredito unijos vadovu. Įstatymas turi nustatyti baigtinį atvejų sąrašą, kai asmuo paranda teisę būti unijos vadovu.</p> <p>Egzaminas ar jo rezultatai negali būti sankcija kredito unijų vadovams. Siekiant užtikrinti tinkamą kvalifikaciją įstatyme gali būti nustatoma pareiga kredito unijos vadovui kelti savo kvalifikaciją, o jos kėlimo tvarką pavesti nustatyti priežiūros institucijai suderinus su suinteresuotais asmenimis.</p> <p>Įstatyme siūlome nustatyti, kad kredito unijos administracijos vadovų kvalifikacinio egzamino programą sudaro, jo laikymo ir apmokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos finansų ministerija, suderinusi su unijų bendruomene. Neišlaikęs administracijos vadovų kvalifikacinio egzamino asmuo gali jį perlaikyti ne anksčiau kaip po pusės metų. Perlaikomų administracijos vadovų kvalifikacinių egzaminų skaičius tam pačiam asmeniui neribojamas.</p> <p>Įstatymu būtina įtvirtinti kredito unijos administracijos vadovų kvalifikacinio egzamino komisijos sudėtis, nustatant jos narių skaičių, kadenciją ir veiklos garantijas. Į komisiją narius</p>
--	--	--

		<p>galėtų skirti/deleguoti Lietuvos centrinė kredito unija, unijų asociacijos, Finansų ministras ir Lietuvos banko valdyba. Svarbu nustatyti komisijos narių mokslo cenzą, kvalifikacijos reikalavimus (pvz. dalis narių gali būti ekonomikos, finansų, teisės mokslininkai). Būtina įstatymu apibrėžti kredito unijos administracijos vadovų kvalifikacijos kėlimą ir atestavimą, numatant, kad kredito unijos administracijos vadovai privalo nuolat kelti savo kvalifikaciją.</p> <p>Kaip reguliuojami kvalifikacijos klausimai kitose licencijuojamose srityse?</p> <p>Minėta, kad siūlomas reguliavimas prieštarauja kitose licencijuojamuose srityse suformuluotai tradicijai ir Konstitucinei doktrinai, kuri skelbia, kad svarbiausios ūkinės veiklos sritys, jų suvaržymo pagrindai, turi būti sureguliuoti tik įstatymu. Štai 2008 m. spalio 6 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymo Nr. 1R-380 patvirtintu Advokato kvalifikacinių egzaminų laikymo tvarkos aprašu (toliau - Aprašas) detaliam reglamentuojama asmenų, ketinančių tapti advokatais, kvalifikacinių egzaminų laikymo tvarka, egzamino komisijos sudarymo tvarka, numatyta galimybė pretendents reikšti nušalinimus egzamino komisijos nariams, galimybė asmenims, likusiems kvalifikacinį egzaminą, apskųsti rezultatus Teisingumo ministrui, neišlaikius kvalifikacinio egzamino, numatyta teisė laikyti kvalifikacinį egzaminą dar kartą. Taip pat minėtas Aprašas aiškiai reglamentuoja kvalifikacinio egzamino tvarką, jo sudedamaisiais dalis, egzaminui pasiruošti yra patvirtinta advokatų kvalifikacinių egzaminų programa, taip pat nustatyta, kad klausimai visiems egzaminuojamiesiems yra vienodi. Nustatyta, kad egzamino raštu dalies atsakymai į klausimus nebūtų dviprasmiški, ar vienas kitą papildantys, patikslinantys. Rengiant egzamino žodžiu bilietus kiekvienas komisijos narys pateikia po vienodą skaičių klausimų, iš kurių sudaromi egzamino žodžiu bilietai. Egzamino žodžiu bilietų turi būti parengta daugiau negu yra egzaminuojamųjų. Apraše taip pat nustatyta Advokatų kvalifikacinio egzamino komisija sudarymo tvarka. Pažymėtina, kad tris šios komisijos narius skiria Lietuvos advokatūra, keturis narius, iš kurių bent du turi būti teisės krypties mokslininkai, skiria teisingumo ministras. Komisijoje negali būti daugiau kaip du advokatai. Tokiu būdu siekiama užtikrinti objektyvumą, kelių sričių atstovų dalyvavimą egzamino komisijoje.</p> <p>Notariato veiklą apibrėžiančiuose teisės aktuose teisinis reglamentavimas panašus, pretendentai tapti</p>
--	--	---

		<p>notarais laiko kvalifikacinį egzaminą, prieš tai yra paskelbiamas viešas konkursas, notariai yra periodiškai atestuojami, atestaciją vykdo Notarų rūmai, o atestavimo nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos teisingumo ministras Notarų rūmų prezidiumo teikimu. Jei Lietuvos Respublikos teisingumo ministras atsisako tvirtinti Notarų atestavimo nuostatus, raštu išdėstomi šio atsisakymo motyvai, į kuriuos turi atsižvelgti Notarų rūmų prezidiumas. Notaro įgaliojimai pasibaigia tam tikrais pagrindais, kurių sąrašas yra baigtinis.</p> <p>Taip pat pasisakytina ir dėl antstolių egzaminavimo tvarkos, kuri numato, jog pretendentai tapti antstoliais turi atitikti tam tikrus kriterijus, kurių sąrašas yra baigtinis, paskelbiamas viešas konkursas, yra patvirtinti kvalifikacinio egzamino nuostatai, vertinami apibrėžti ir pamatuoti kriterijai. Antstolių viešą konkursą vykdo Antstolių viešo konkurso komisija. Šią komisiją sudaro, jos nuostatus ir Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašą tvirtina Teisingumo ministras. Antstolių viešo konkurso komisiją sudaro septyni nariai. Iš jų tris narius, įskaitant komisijos pirmininką, skiria teisingumo ministras, tris narius – Lietuvos antstolių rūmai ir vieną narį – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas. Vienas iš trijų teisingumo ministro skiriamų komisijos narių turi būti asmuo, turintis aukštąjį ekonominį išsilavinimą, vienas iš trijų Lietuvos antstolių rūmų skiriamų komisijos narių turi būti asmuo, turintis aukštąjį psichologinį išsilavinimą. Penki iš septynių Antstolių viešo konkurso komisijos narių turi būti asmenys, turintys aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą. Notaro įgaliojimai pasibaigia tam tikrais pagrindais, kurių sąrašas yra baigtinis.</p> <p>Panaši situacija yra ir teisėjų egzaminavimo atveju, egzamino komisijos nariai taip pat sudaromi iš kelių sričių profesionalų, teisėjų, teisės mokslininkų, yra aiški jų skyrimo tvarka, nustatytas kadencijos laikotarpis. Yra patvirtinama egzamino programa, pretendentams viešai skelbiami galimi egzamino bilietų variantai, kad jie galėtų tinkamai pasiruošti, numatytos egzamino sudedamosios dalys, egzamino komisijos narių nušalinimo tvarka, rezultatų apskundimo tvarka ir kt..</p> <p>Pateikti pavyzdžiai atskleidžia būtinybę užtikrinti siekiamos reglamentuoti egzaminavimo tvarkos skaidrumą, viešumą, vertinimo komisijos sudėties reikšmę, tam tikros profesinės veiklos pasibaigimo pagrindų baigtinumą, dviprasmybių išvengimo teisės aktuose svarbą.</p> <p>Apibendrinant akcentuotina, jog pateikti pavyzdžiai</p>
--	--	--

		<p>atspindi daugelio licencijuojamų profesijų teisinio reglamentavimo tendencijas, akivaizdu, kad licencijuojamų veiklų sąlygos turi būti nustatytos įstatymais, Vadovų vertinimo kriterijai, vertinimo tvarka, komisijos sudarymo sąlygos, jos narių kompetencijos ribos taip pat turi būti nustatytos įstatymais, o poįstatyminiai teisės aktai gali tik atspindėti iš įstatymo nuostatų išplaukiančius niuansus, juos įtvirtinti ir detalizuoti.</p> <p>Tokios praktikos, mūsų nuomone, būtina laikytis nustatant unijų vadovų egzaminavimo tvarką, taip būtų užtikrinta asmenų ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva, konkurencijos ir kooperacijos principai, užtikrintas jų tarpusavio santykį (dermė), užtikrintas unijų bendruomenės, visuomenės dalyvavimas visuose procesuose, turinčiuose esminę įtaką unijų veiklai.</p> <p>Akivaizdu, kad pasiūlyta formuluotė neatitinka kitose licencijuojamose srityse nusistovėjusios teisinio reguliavimo praktikos ir visų pirma orientuota į priežiūros institucijos galių stiprinimą, leidžiant jai vienašališkai nustatyti kvalifikacijos ir patirties egzaminavimo tvarką ir ją įgyvendinti bei suteikianti teises tiesiogiai daryti įtaką vadovų paskyrimui (pakeitimui), nors tai, kaip minėta, yra išimtinė unijos narių kompetencija.</p> <p>Šiuo atveju eliminuojama (iš esmės nuvertinama) unijų narių dalyvavimas, unijų savivalda. Pvz., nepaisant to, kad aukščiausias unijų valdymo organas yra visuotinis narių susirinkimas, o unijos nuosavybė priklauso kiekvienam pajininkui (jiems tenka rizika), šie pagal siūlomas nuostatas eliminuojami iš vertinimo proceso. Kitaip tariant kooperacijos principas priežiūros proporcingumo ir bendradarbiavimo principai priešpastatomi priežiūros institucijos galioms ir jomis paneigiami.</p> <p>Siūlome įstatyme privalu numatyti, kad vertinimo, egzaminavimo, kvalifikacijos kėlimo tvarka derinama su unijų bendruopmene (asociacijomis, LCKU);</p> <p>Kredito unijų įstatymo pataisose tikslinga numatyti baigtinį sąrašą reikalavimų, kurie būtų keliami vadovų kvalifikacijai ir reputacijai;</p> <p>Įstatyme privalu numatyti, baigtini sąrašą atvejų, kai unijos vadovo įgaliojimai pasibaigia;</p> <p>Būtina nustatyti, kad egzaminas laikomas viena kartą, kai asmuo skiriamas unijos vadovu ir jam Priežiūros institucija išduoda leidimą;</p> <p>Tam, kad būtų užtikrinta kvalifikacija, įstatyme numatyta unijos vadovo periodinė vertinimo forma – atestavimas (valstybės tarnybos atitikmuo).</p>
Priežiūros galių stiprinimas		

<p>61 str. 9 p. 64¹ str.</p>	<p>Siūloma nustatyti papildomą poveikio priemonę - kad priežiūros institucija kredito unijoms taip pat turi teisę paskirti laikinąjį atstovą veiklos priežiūrai ir papildyti KUĮ nauju straipsniu, reglamentuojančiu laikinojo atstovo veiklos priežiūrai veiklą. Siekiama užtikrinti efektyvią kredito unijų priežiūrą, siūloma papildyti spektrą poveikio priemonių, kurias galėtų taikyti priežiūros institucija, jei kredito unija nesilaiko nustatytų veiklos reikalavimų.</p>	<p>Nepritariame</p> <p>Pagal siūlomą nuostatą priežiūros institucija, pvz. Lietuvos bankas, be aiškaus pagrindo, nepradėjęs unijos bankroto ar restruktūrizavimo, savo nuožiūra galės pasirinkti privatų asmenį, deleguoti jam unijos priežiūros teises ir net atleisti nuo bet kokios teisinės atsakomybės. Siūloma priemonė - skirti laikinąjį atstovą veiklos priežiūrai - priežiūros institucijai suteikiame teisė deleguoti dalį priežiūros funkcijų brangiai apmokamam ir nuo teisinės atsakomybės atleidžiamam privačiam subjektui. Neaiškūs, pasiūlymo argumentai, taikymo pagrindai, terminai, įgaliojimai.</p> <p>Pagal siūlomą reguliavimą apmokėti už tokio asmens suteiktas paslaugas teks kredito unijai. Akivaizdu, kad tokia nuostata atsiranda galimybė be jokio aiškaus pagrindo tiesiog perimti kredito unijos valdymą.</p> <p>Manome, kad priežiūros institucija šiuo metu turi teisę taikyti poveikio priemones, kurių pakanka net ir tais atvejais, kai reaguoti reikia skubiai. Antai, pagal šiuo metu galiojančius įstatymus priežiūros institucija turi teisę, be kita ko, laikinai nušalinti kredito unijos vadovus nuo pareigų bei reikalauti, kad minėti asmenys būtų atšaukti iš pareigų ir (ar) su jais būtų nutraukta sutartis ar būtų panaikinti jų įgaliojimai, arba skelbti kredito unijos veiklos apribojimą (moratoriumą) ir paskirti laikinąjį administratorių.</p> <p>Įgyvendinant siūlomą priemonę priežiūros institucija samdytų privačią įmonę, kuri yra labai brangi ir sužlugdytų bet kurią Lietuvos uniją (Snoro, ŪB atvejis).</p> <p>Tai, kad unija turi atlyginti priežiūrėtojo veiklą, prieštarauja finansų rinkos priežiūros esmei. Priežiūra negali kainuoti papildomai, jos taip pat negalima perleisti privačiam asmeniui.</p> <p>Siūlome nepritarti siūlomiems pakeitimams arba papildyti projektą atvejais, kai tokia interevecija į unijos veiklą galima, nustatyti skaidrų tokios priemonės taikymą, nustatyti unijų savivaldos vaidmenį jame.</p>
<p>65¹ str.</p>	<p>Projekte siūloma KUĮ papildyti nauju 61¹ straipsniu ir jame nustatyti mechanizmą, kurį pritaikius visas ar dalis probleminės kredito unijų turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų galėtų būti greitai perduoti kitai kredito įstaigai. Projekte numatoma, kad Lietuvos bankui pritarus administruojamos</p>	<p>Pritariame iš dalies</p> <p>Šią priemonę siūlome tobulinti nustatant, kad perduodant unijos teises ir turtą galėtų dalyvauti tik kita kredito unija. Kitaip tariant manome, kad bankrutuojančios kredito unijos turtas neturėtų būti perduodamas komerciniam bankui, jei tokia nuostatą palikti, tuomet siekiant užtikrinti lygiateisiškumą reiktų įtvirtinti įstatymuose nuostatą, kuri suteiktų teisę unijos dalyvauti banko teisių, įsipareigojimų perdavimo procese.</p>

<p>kredito unijos turto perdavimui, laikinasis administratorius visų pirma organizuotų derybas dėl administruojamos kredito unijos turto perėmimo su kredito įstaigomis, turinčiomis teisę teikti finansines paslaugas, susijusias su numatomu perduoti probleminės kredito unijos turtu, teisėmis, sandoriais ir įsipareigojimais. Kartu numatoma, kad Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į svarbias priežastis, galėtų nurodyti laikinajam administratoriui tokias derybas organizuoti ir vykdyti tik su kai kuriomis tokias finansines paslaugas turinčiomis teisę teikti kredito įstaigomis, su viena iš jų arba nurodyti iš viso neorganizuoti ir nevykdyti derybų. Probleminės kredito unijos turto perdavimą organizuotų ir vykdytų Lietuvos banko paskirtas laikinasis administratorius, atsižvelgdamas į Lietuvos banko duotus nurodymus. Kartu siūloma atsisakyti kredito unijos turto perdavimui galinčios kliudyti nuostatos, kad laikinasis administratorius be kredito unijos visuotinio narių susirinkimo sutikimo neturi teisės perduoti ar kitaip perleisti, taip pat įkeisti kredito unijos nekilnojamąjį turtą. KUJ projekte taip pat siūloma įvirtinti svarbias probleminės kredito unijos ir jos kreditorių interesų apsaugai normas, numatančias reikalavimus, kad būtų atliekamas kvalifikuotas perduodamo turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų vertinimas.</p> <p>Siekiant užtikrinti probleminės kredito unijos turtą, teises ir pareigas perimančios kredito įstaigos galimybes tinkamai tęsti su perimtu turtu, teisėmis ir įsipareigojimais susijusių finansinių paslaugų teikimą, KUJ projekte numatoma, kad</p>	<p>Taip pat siūlome įvirtinti nuostatą, kad laikinojo administratoriaus paskyrimas turėtų būti derinamas su unijos valdymo organais (kredito unijos valdyba ir visuotiniu narių susirinkimu) Įstatyme siūlytume nustatyti priežiūros institucijos teisę konkrečiu atveju įpareigoti valdybą sušaukti visuotinį narių susirinkimą, kuriame būtų suderintas administratoriaus paskyrimas. Jei valdyba nesusaukia, tuomet administratorių skiria priežiūros institucija. Tokia procedūra leistų užtikrinti sprendimų skaidrumą ir unijos narių interesus skiriant laikinąjį administratorių ir vykdytą procedūras.</p>
---	---

	<p>probleminė kredito unija ir jai paslaugas teikiantys asmenys privalėtų bendradarbiauti su turta, teises ir įsipareigojimus perimančia kredito įstaiga.</p>	
61 str. 6, 7 p papildym as naujais	<p>Siūloma nurodyti teismui, kad jis neturi teisės naikinti LB sprendimų ir atkurti buvusios padėties, taikyti reikalavimo užtikrinimo priemonių .</p> <p>„7. Teismas, išnagrinėjęs skundą (prašymą) dėl Lietuvos banko sprendimo taikyti šio straipsnio 1 dalies 6, 7 ir 8 punktuose nustatytas poveikio priemones, turi teisę esant įstatyme nustatytoms sąlygoms priteisti atlyginti žalą, tačiau neturi teisės tenkindamas skundą (prašymą) panaikinti skundžiamą sprendimą, įpareigoti Lietuvos banką pašalinti padarytą pažeidimą ar įvykdyti kitokį teismo patvarkymą arba išspręsti ginčą bet koku kitu būdu, dėl kurio būtų sustabdomas ar panaikinamas skundžiamo sprendimo galiojimas arba kitaip atkuriamas buvusi iki sprendimo priėmimo padėtis.“</p>	<p>Nepritariame</p> <p>Pirma, siūlymas prieštarauja Konstitucijos 30 str., 109 str., Konstituciniam teisinės valstybės principui, valdžių pasidalijimo principui, nes riboja žmogaus teisę į teisingą ir nešališką teismą, taip pat riboja teismų kompetenciją, įtvirtintą konstitucijoje. Tokia nuostata, įtvirtinta įstatyme prieštarautų Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 str.</p> <p>Pagal šiuos siūlymus žmonės nors formaliai ir galės kreiptis į teismą ir ginti savo galimai pažeistas teises dėl jų manymu netinkamų, neteisėtų priežiūros institucijos nutarimų, tačiau teismas negalės nagrinėti tokių skundų ir net nustatęs teisės pažeidimą, negalės apginti pažeistų teisių. Kitaip tariant teisė į teismą tampa tik formali, kai kalba eitų apie Priežiūros institucijų sprendimus. Įstatymas taip pat nenumato jokių kitų galimybių žmonėms – unijų nariams, vadovams, asociacijoms, valstybės pareigūnams ginti pažeistų teisių. Tai reikštų, kad unijų, jų narių, vadovų teisės apskritai negalėtų būti ginamos.</p> <p>Antra, ši nuostata nėra Kredito unijų įstatymo reguliavimo dalykas. Jei manoma, kad Lietuvos banko sprendimai, susiję su unijų veiklos priežiūra patenka į Finansinio tvarumo įstatymo reguliavimo sritį, tokiu atveju reiktų keisti ne kredito unijų įstatymą, o Lietuvos Respublikos Finansinio tvarumo įstatymą, kuriame labai aiškiai nurodoma, kokiais atvejais jis taikomas.</p> <p>Trečia, jei įstatymo projekto rengėjas nutarė teikti pataisas, ribojančias pagrindines žmogaus teises, turėtų būti gauta Teismų savivaldos institucijų, Teisingumo ministerijos, Aukščiausiojo ir Vyriausiojo administracinio teismų išvados.</p>
61 ¹ str.	<p>Siūloma nustatyti kai kuriuos su finansinio stabilumo stiprinimo priemonių taikymu susijusių administracinių ir civilinių bylų nagrinėjimo teismuose ypatumus. KUĮ projekte siūloma nustatyti, kad teismuose nagrinėjant ieškinius ar skundus (prašymus)</p>	<p>Nepritariame</p> <p>Argumentai analogiški, kaip ir prieš tai buvusiam pasiūlymui.</p>

	<p>dėl Lietuvos banko, laikinojo administratoriaus, kitų subjektų veiksmų (aktų), susijusių su kredito unijos turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų perdavimo (grąžinimo) organizavimu ir vykdymu, <i>mutatis mutandis</i> taikomos Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo 131 straipsnio nuostatos (kurios nustato, kad bylose nagrinėjant tokius ieškinius negali būti taikomos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 145 straipsnio 1 dalies 6, 7, 12 ir 13 punktuose numatytos ar kitos laikinosios apsaugos priemonės, kurios ribotų su finansinio stabilumo stiprinimo priemonių taikymu susijusių veiksmų atlikimą (kai byla nagrinėjama Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka), arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 71 straipsnio 3 dalies 1 ir 3 punktuose numatytos reikalavimo užtikrinimo priemonės (kai byla nagrinėjama Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Taip pat teismas, išnagrinėjęs skundą (prašymą) tokiu atveju turi teisę esant įstatyme nustatytoms sąlygoms priteisti atlyginti žalą, tačiau neturi teisės tenkindamas ieškinį panaikinti skundžiamą sprendimą, įpareigoti atlikti veiksmus, dėl kurių būtų sustabdomas ar panaikinamas skundžiamo sprendimo galiojimas arba kitaip atkuriamas buvusi iki sprendimo priėmimo padėtis).</p>	
Galimybės kredito unijoms teikti daugiau finansinių paslaugų didesniai asmenų skaičiui sudarymas		
4 str. 5 d. papildymas	Siūloma leisti kredito unijoms KUĮ 4 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktuose bei 3 dalies 3, 6, 7, 8 punktuose nurodytas finansines	Pritariame

	<p>paslaugas teikti visiems asmenims. Įvertinus kredito unijų veiklos tendencijas Lietuvoje, KUĮ projekte siūloma išplėsti finansinių paslaugų, kurias kredito unijos galėtų teikti ne tik savo nariams, bet ir visiems asmenims, spektrą;</p>	
4 str. 6 d. papildymas	<p>Siūloma nustatyti, kad indėlius ir kitas gražintinas lėšas kredito unija, gali priimti ir iš advokatų, notarų ir antstolių.</p>	<p>Pritariame Siūlome išvardinti subjektus, kuriems unijos negali teikti paslaugų. Šiuo metu nuolat susiduriama su situacija, kuomet atsiradus naujai ūkinės veiklos formai kaskart reikia tikslinti įstatymus vien dėl to, kad formaliai įstatymas nenumato teikti paslaugas šia formą pasirinkusiems asmenims. Tai sukuria diskriminacines sąlygas, varžo unijų veiklos ir plėtros galimybes (pvz. – mažosios bendrijos).</p>
13 str. 5 d. papildymas	<p>Siūloma numatyti teisę ir galimybę jungtis toje pačioje apskrityje veikiančioms kredito unijoms;</p>	<p>Pritariame su sąlyga Įstatymo nuostata tikslintina. Neaišku, kaip jungsis unijos, kurios veiks pagal kitus kriterijus- profesinį, narystės. Siūlome nustatyti tas pačias jungimosi sąlygas kaip ir unijų teisių perėmimo atveju.</p>
13 str. 1d.	<p>Siūloma leisti kredito unijos nariams burtis į kredito unijas ne vien pagal teritorinį narystės kriterijų, kaip tai nustatyta KUĮ 13 straipsnio 1 dalyje, bet ir pagal darbą vienoje darbovietėje, profesinį bendrumą.</p>	<p>Pritariame Siūlome tikslinti formuluote ir tikslinti kriterijus, pagal kuriuos galima leisti kredito unijų nariams burtis į unijas: Siūlome tikslinti kredito unijų įstatymo 13 str. 1 d. 3 p., 2 d. išdėstyti taip: 1. Kredito unijos nariais gali būti veiksnūs fiziniai asmenys, atitinkantys vieną iš šių kredito unijos pasirinktų narystės kriterijų: 1) gyvenantys, dirbantys arba besimokantys Lietuvos Respublikos savivaldybės, kurioje įregistruota kredito unijos buveinė, teritorijoje ar su šia savivaldybe besiribojančių kitų kredito unijos įstatuose nurodytų savivaldybių teritorijose, arba; 2) dirbantys toje pačioje įmonėje ar įstaigoje, institucijoje ir jų grupėje taip pat šių asmenų šeimos nariai; 3) priklausantys tai pačiai profesinei sąjungai, profesinių sąjungų susivienijimui ir arba profesinei grupei, taip pat šių asmenų šeimos nariai; 2. Konkretūs narystės kriterijai turi būti nurodyti kredito unijos įstatuose. Kredito unijos nariu gali tapti asmuo, atitinkantis ne daugiau kaip du šiame straipsnyje numatytus ir įstatuose nustatytus kriterijus. Šiuo siūlymas formuluojamas atsižvelgiant į profesinių sąjungų veiklos specifiką bei kūrimosi tendencijas. Taip pat siūlome, kad žmonės į unijas galėtų burtis ir profesiniu pagrindu – gydytojai,</p>

		<p>mokytojai, tarnautojai ir pan.</p> <p>Siūlome, kad unijos nariais galėtų tapti asmenų atitinkančių narystės kriterijų ir esančių kredito unijos nariais, šeimos nariai.</p> <p>Siūlome nustatyti, kad ši nuostata taikoma tik po šio įstatymo įsigaliojimo priimamiems asmenims.</p>
13 str. 2d.	<p>siūloma papildyti to paties straipsnio 2 dalyje nustatytą juridinių asmenų, kurie gali būti kredito unijos asocijuotais nariais, sąrašą profesinių sąjungų susivienijimais, advokatų profesinėmis bendrijomis, šeimynomis, taip pat kredito unijų narių ūkinėmis bendrijomis.</p> <p>Siūloma papildyti KUĮ nuostata, kad šiame punkte išvardinti asmenys gali būti asocijuotais kredito unijos nariais jei jie atitinka Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme numatytų vidutinių įmonių apibrėžimą.</p>	<p>Pritariame</p> <p>Siūlome išvardinti subjektus, kurie negali būti unijos nariais. Šiuo metu nuolat susiduriama su situacija, kuomet atsiradus naujai ūkinės veiklos formai kaskart reikia tikslinti įstatymus vien dėl to, kad formaliai įstatymas nenumato teikti paslaugas šia formą pasirinkusiems asmenims. Tai sukuria diskriminacines sąlygas, varžo unijų veiklos ir plėtros galimybes (pvz. – mažosios bendrijos).</p>
Administracinės naštos kredito unijoms mažinimas ir kitų pastebėtų įstatymų trūkumų pašalinimas		
52 str. 4.	<p>siūloma papildyti KUĮ nuostata, įpareigojančia kredito unijas savo interneto svetainėse nustatyta tvarka skelbti finansinių ataskaitų rinkinius ir kitą informaciją visuomenei.</p>	Pritariame
52 str.3 d. 1p. atsisakoma	<p>Siūloma atsisakyti įpareigojimo kredito unijoms teikti priežiūros institucijai perteklinę informaciją: kredito unijos visuotinio narių susirinkimo nepatvirtintą metinių finansinių ataskaitų rinkinį, sprendimo dėl pelno paskirstymo projektą ir kt.; kredito unijos su audito įmone sudarytą sutartį dėl metinių finansinių ataskaitų rinkinių ir audito; pranešimus apie įsteigtą filialą ar kitą struktūrinį padalinį bei apie šios informacijos pasikeitimus.</p> <p>Vietoje galiojančios dviejų pakopų licencijavimo procedūros, siūloma leidimo procedūros atsisakyti ir įtvirtinti tik licencijavimo procedūrą, kurios</p>	Pritariame
8 str. netenka galios		

	metu būtų vertinamos visos aplinkybės (taip pat ir tos, kurios šiuo metu vertinamos leidimo išdavimo procedūros metu).	
9 str. 10 d. 9 str. 4d.	Siūloma nuostatas, įpareigojančios priežiūros instituciją tam tikrą informaciją (apie licencijos išdavimą ir jos atšaukimą, moratoriumo paskelbimą ir kt.) skelbti leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“ pakeisti nuostatomis, įpareigojančiomis analogišką informaciją skelbti priežiūros institucijos interneto svetainėje. Apibrėžiamas pateiktinų steigimui dokumentų sąrašas;	Nepritariame Gali kilti tokių teisės aktų įsigaliojimo problemų. Paprastai teisės aktai įsigalioja nuo jų paskelbimo valstybės žiniuose. Siūlytina palikti ir papildomai skelbti priežiūros institucijos interneto svetainėje.
23 str. 2 d. 2p., 24str.2d., 25 str.	siūloma detaliau reglamentuoti kredito unijos narių balsavimo raštu (pateikiant bendrąjį balsavimo biuletenį pagal kredito unijos patvirtintą tvarką) visuotiniame narių susirinkime tvarką; Siūloma nustatyti biuletenio turinį; Siūloma pripažinti, kad neįvykusio susirinkimo balsavimo biuleteniai galioja pakartotiniame susirinkime;	Pritariame
Kita		
2 str. papildymas 8 ir 11 p	Formuluojamos privalomo ir papildomo pajaus sąvokos	Pritariame
26 str., 28	Tikslinama stebėtojų tarybos rinkimo ir veiklos tvarka	Pritariame
36 str. 2p.	Siūloma papildyti nuostata, kada šaukiamas neeilinis VNS – kai KU nuosavas kapitalas tapo mažesnis, nei ½ pajinio kapitalo.	Pritariame
39 str. 3 d.	Siūloma įtvirtinti teisę perleisti pagrindinius ir papildomus pajus;	Pritariame
39 (1)	Siūloma įtvirtinti paprastuosius ir privilegijuotus pajus	Pritariame
65 str.3p.	Siūloma nustatyti laikinojo administratoriaus veiklos sąlygas	Nepritariame Siūloma nustatyti, kad su laikinuoju unijos administratoriumi sutartį sudaro priežiūros institucija, o sutartyje jis gali būti atleidžiamas nuo atsakomybės prieš trečiuosius asmenis! Kitaip tariant

		<p>administratorius visiškai neatsakingas už savo veiksmus. Mūsų nuomone, administratoriaus atsakomybė turi būti numatyta, taip pat prievolė apsidrausti civilinės profesinės atsakomybės draudimu.</p> <p>Taip pat manau turi būti numatyta, kad laikino administratoriaus išlaidos per metus negali būti didesnės, kaip pastarųjų trejų metų unijos vidutinės metinės išlaidos.</p> <p>Susidaro paradoksali situacija, kai teismas negali spręsti LB nutarimų ir sprendimų, administratorius neatsako už savo veiklą, vadovų nušalinimo pagrindai neapibrėžti – yra visos sąlygos sužlugdyti bet kurią uniją ir už tai neatsakyti.</p> <p>Taip pat siūlome įtvirtinti administratoriaus atskaitomybę unijos nariams, visuotiniam narių susirinkimui, numatyti labai aiškius jo skyrimo pagrindus, derinimo su unija procedūras, kvalifikacijos reikalavimus.</p>
--	--	--

Lydintys įstatymų projektai

Pavadinimas	Esmė	LKUNA pozicija
Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – BFRĮ projektas).	2013 metų biudžete siūloma numatyti galimybę Vyriausybei iš skolintų lėšų 800 000 tūkst. lt. skirti įsipareigojimams IDF dengti.	Pritariame. Aiškinamajame rašte nėra atskleistos tokio pasiūlymo priežastys.
Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 2, 6, 12, 121, 20, 21 ir 25 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – IĮIDĮ projektas);	6 str. pakeitimu siūloma suvienodinti įmoką į IDF bankams ir unijoms – 0,45 proc. 12 (1) str., siūloma numatyti draudimo įmonės dalyvavimą kredito įstaigos turto, teisių ir pan. finansavime.	Nepritariame. Unijų veiklos sąlygų negalima lyginti su bankų sąlygomis. Unijoms numatytos išimtis ETP direktyvose pripažįstamas ypatingas jų statusas dėl skirtingos kapitalo prigimties ir rizikų valdymo. Jei būtų suvienodintos unijų ir bankų įmokos į indėlių draudimo fondą, unijos būtų diskriminuojamos, kadangi unijos pajininkų pajai nėra draudžiami, jais unijų savininkai prisiima savarankišką riziką draudiminio įvykio atveju. Antra bankų ir unijų veiklos patirtis leidžia teigti, kad išmokos bankų indėlininkams per indėlių draudimo istoriją yra

		nepalyginamai didesnės, nei unijų indėlininkams. Pvz. nuo 1993 metų Lietuvoje bankrutavo 17 bankų ir tik trys kredito unijos.
--	--	---

LKUNA atstovai pasirengę diskutuoti dėl siūlomų įstatymų pataisų su projektų rengėjais ir suinteresuotų institucijų atstovais, unijų nariais, vadovais ir tikslinti pozicijas, teikti naujus siūlymus, diskutuoti dėl jau pateiktų siekiant skaidrios, patikimos ir tvarios kredito unijų plėtros Lietuvoje.

Pagarbiai,

Tarybos pirmininkė

Ernesta Ramaškaitė

Tel. 8 613 23284, el. p. ernesta.ramaskaite@kku.lt

Projekto rengėjai:

Vytautas Bakas

El. paštas: vytautas.bakas@pareigunai.lt

Tel.: 8 674 12928

Marius Griesius

El. paštas: marius@k-u.lt

Tel.: 8 607 78855

Ernesta Ramaškaitė

El. paštas: ernesta.ramaskaite@kku.lt

Tel.: 8 613 23284